

Var tað í einum av grannalondum okkara, hevði hetta langt síðani verið gjørt. Eg vil enn tá halda, at var tað í Onglandi ella Danmark, høvdu búskaparlig og politisk skráð sum tey, vit hava upplivað í Føroyum seinasta hálva árið, fingið álvarsamar avleiðingar fyri summar av floksins leiðarum.

So leingi sum javnaðarflokkurin ikki setir í verk nakra sjálvsrannsakn, má hann lata sær lynda, at veljarin eftir førirum ger tað. Eg fari at royna at seta saman eitt uppkast til nokur punkt í einum ákæruni, væl vitandi at hetta er gjørt av einum amatør, sum roynir at fylgja við uttan at halda seg hava serfrøðingsins innlit í eitt nú búskap ella fiskivinnu ella bankapolitikk. Uppkast- ið er í stuttum hetta:

1. Javnaðarflokkurin hevur víst trótandi virðing fyri tí vistfrøðiliga skipan, sum okkara land er bundið at. Tað var ábyrgdarleyst av floksins leiðarum ikki í verki at rætta seg eftir fiskifrøðingum okkara.

2. Javnaðarflokkurin hevur, í tí máta, hann hevur ávirkað - ella beinleiðis lagt til rættis - Føroya vinnuliga útbygving - lagt alt ov stóran dent á tað liniera og kallmansliga »stóra« og »øgiliga«. Ímynd av hesum vóru hesi risastóru - peningaliga hætisligu og sera illa handfarniligu skipini - sum eina stórkuta stund dagaðu í vinnulivshavsbrúgv okkara og síðani hvurvu, sum kimerur. Eg fari seinni at venda aftur til ta primitivu megalomanu hugmóð, sum her kom til sjóndar, og sum eisini hevur samband við okkurt óbúgv og stakkalafint í føroyingsins muru.

3. Javnaðarflokkurin hevur víst lítið fyrilit við at lata alt Føroya fólk kautionera fyri eitt ótal av ivasomum vinnuligum tiltøkum hjá - í ikki øllum, men mongum førum - sera ivasomum vinnulivsfólki. Veljarin bleiv her tikið sum gísli í einum spæli, hann ikki varð upplýstur um, og sum hann tí ikki hevði fyrirteyrit til at skilja. Ein vanligur borgari sum undirritaði dugir ikki at siggja, at floksins politikkur á hesum øki kann rópast annað enn: út um alt mark ábyrgdarleysur ævintýrpolitikkur.

4. Javnaðarflokkurin hevur í sínum floksbygnaði so líðandi latið eina vaksandi autoritara síðvenju koyra eina - kanska - upprunliga demokratiska uppbygging um koll. Á henda hátt - við at tuga burtur ella kveistra til viks kritik og hugmyndafrøðilig frávik og við at eggja til jasigan og lýdni - hevur flokkurin beint fyri tí atfinningarsemisins heiluvági, sum - fyri ein part kanska - hevði kunnað bjargað flokkinum undan at koma í ta støðu, hann nú er í.

Eg fari at loyva mær at skoyta eina stutta viðmerking upp í hetta seinasta punktið. Einaferð í fjør hevði Sjónvarp Føroya eina samrøðu við táverandi lögmann, Atla Dam. Samrøðan snúði seg um, hvørt lögtingsins vedhaldspolitikur var framdur sambært lögtingsins lógum ella ikki. Undirritaði er ein av teimum, sum hevur stóra virðing fyri fyrrverandi lögmanni. Tað undraði ein tí, at Atli Dam - kanska eitt sindur kroystur - endaði við at siga, at lögtingið altið var lógin, eisini um tað gekk móti samtyktum lögtingslógum. Tú krevur ikki at vera lögfrøðingur fyri at skilja, hvørjar avleiðingar eitt tiliki sjónarmið kann fáa. Tað, sum eg meini við hesum, er, at javnaðarflokkurin tykist ikki at hava havt tann sensurerandi innan-flokskritiska stovn, sum er neyðugur í einum flokki, sum skal geva einum ov sterkum leiðara tað neyðuga mótspeilið.

KANSKA KUNDI tað verið ómakin vert einaferð enn at vent aftur til tann hugsun-

arhátt, sum býr undir javnaðarfloksins royndum at útbýggja hetta samfelagið, eitt nú vinnuliga og samferðsluliga, og sum býr undir floksins hugsanum um, hvussu eitt menniskja eigur at liva. Tað ber kanska til at tengja henda hugsunarhátt saman við lyndi føroyinga til ofta at koma darlandi merkiliga langt aftaná í lívssjón síni. Longu í 1958 setti tann sera klóki amerikanski búskaparfrøðingurin John Kenneth Galbraith í bókini *The Affluent Society* (á dansku: »Det rige samfund«) - eina atfinning ímóti tí ótálmaðu kapitalismuni, sum ongantið hevur verið meira aktuell enn nú - fram ta hugsan, at eitt natúrligt mark er fyri vøkstri, fyri, hvussu ríkt ella óvbyrjað av hentleikum ella óklyvjað av vinnutólum eitt fólk ella eitt land hevur rætt til at vera. Sagt við einfaldum orðum: Ert tú mettur, skalt tú ikki eta meira. Eru eini vanlig hús tær nóg mikið, hevur tú ikki rætt til at búa í eini glæstriborg. Kanst tú klára teg við eini súkklu, skalt tú ikki hava ein bíl, tiansheldur tveir. Duga vegir og ferjur, er tað ikki rætt at vága undirsjóartunlanna hybris. Og kann eitt land klára seg við miðalstórum fiskiskrápum, er eingin grund til, at annarhvør krakumánaðreidari ognar sær eitt Titanic.

Galbraith hevði rætt, um ein hugsar moralskt. Hann hevði eisini rætt, um ein hugsar estetiskt, fagurfrøði og nøgd eru sum kunnugt mótsætningar. Hann hevði eisini rætt, um ein hugsar praktiskt, tí - sum vit føroyingar eina ferð enn hava fingið innprentað - hann, sum fer upp á tjólegg, dettur niður á langlegg.

Tað tykist, sum tann føroyski javnaðarflokkurin í alt ov stóran mun hevur verið stýrdur av eini einfaldari og ógjøgnumhugsaðari vakstrarfilosofi, sum var avdold longu fyri tjúgu ári síðani. Tá hetta er sagt, má verða lagt aftrat, at henda vakstrarhugsan eisini var blivin ein partur av lívssjónini hjá tí vanliga føroyinginum, og at tað tí ivaleyst hevði verið torført hjá flokkinum at slóðað fyri nakrar nýhugsan á hesum øki. Hetta er ein av nokrum undanfórsli, sum floksins leiðarar við einum vissum rætti kunnu verja seg við. Eg skal venda aftur til henda problematikkin seinni.

TANN ATFINNINGIN mótu javnaðar-

flokkinum, sum eftirtíðin kanska fer at meta sum ta álvarsamasta, er tengd at eini lívssjón, sum leingi hevur verið lítið umhildin í Føroyum, og sum tí ikki - ella nóg illa - hevur verið tikið upp á tunguna í almennum orðaskifti. Her verður hugsað um sjálvbjargnið hjá tí einstaka, móguleikan hjá tí einstaka til at fóta sær í tíðum, ið eru eyðkendar av búskaparligum og altjóðapolitiskum labiliteti. Ta seinastu öldina hava vit so líðandi fórkað okkum burtur frá einum samfelag, har tann einstaki hevði eitt ávist fótastu, ið var lutvist óheft av heildini, til eitt samfelag, har tann einstaki í vaksanda mun er bundin at lagnuni hjá heildini. Kúgvín, báturnir, veltan og torvheiddarnar tryggjaðu einum partu av føroyingum eitt ávist ráðarum, skuldu kriggi og hungursneyð hött. Í dag eru tey flestu - i nów meiri mun enn fyrr - í sama báti. Utan oljuna, ravnagn og vøruflutningin eru vit rættiliga hjálparleys.

Ein ábyrgdarfullur flokkur átti at havt hugsað um hesi viðurskipti og lagt fram hugskot - bæði til at styrkja støðu hins einstaka og til at geva heildini bráðfengishyggið, kreppu- og katastrofuetanir, sum skuldu verið klárar, skuldu óvantaðar broytingar tikið seg upp á altjóða pallinum.

Eitt av fáum dómum, at javnaðarflokkurarnar hava ført fram nýhugsanir á hesum øki er tað - frálíka - hugskotið hjá Tórfinni Smith undan seinasta býráðsskifti um at lata ella leiga fólk teigar at velja í. Annars tykist flokkurin at hava verið alt ov blindur av síni eintáttuð vakstrar- og størleikastevnu til at skeinkja hesum viðurskiptum ein tanka. Ein kann orna um skallan við at hugsa um, hvat kundi hent í Føroyum - bæði so og so - um kriggi var brostið á seinast í 70'um, sum summir amerikanskir serfrøðingar tá spáddu. Og mong munnu hava varmast, at vit aftur nú hómá spennningar á altjóða leikpallinum, eitt nýtt slag av labiliteti, sum m. a. kemur av, at tey foknu kommunistisku einaræðni eystanfyri úr sínum linkaðu klóm sleppa tjóðum, sum ikki hava burt tær tjóðskaparligu barnasjúkurnar av sær, og sum onga fólkaraðiliga menning hava.

(framhald)

Birgir Mohr, Sandi

Mótmælir sandoyarsiglingini hjá »Trónda«

- tí vandi er fyri sjúkratrygdini

Tað ljóðar, at nýggj ferðarætlan fyri Sandoyarferjuna »Trónda« er í umbúna. Henda ferðarætlan sigur, at Tróndur skal hava náttarhavn á »Gomlu Rætt«. Hesum verður mótmælt, tí Tróndur eigur at hava náttarhavn í Skopun. Tróndur er okkara trygd fyri sjúkraflutningi, og tað kann tí ikki koma upp á tal, at hann skal liggja á »Gomlu Rætt« og manningin sova runt um á Streymoynni, tí tá er tryggin fyri skjótum sjúkraflutningi hjá sandingum burturi.

Tað má átalast, at Strandfaraskipið ikki skuldi mannast við sandoyingum longur, og harnæst skal leggjast yviri á Streymoyarlandinum sum heimahavn. Har er eingin sparing at hóma, tí Tróndur má, tá hann skal ein sjúkratúr, fyrst sigla á Skopun, tá hann hevur fingið samlað manning til túrin, síðan á Gomlu Rætt, so bíða meðan sjúkrabilurin er á Landssjúkrahúsinum, so aftur til Skop-

unar við sjúkrabilinum, so aftur á Gomlu Rætt at leggja seg. Hetta er sum hjá molsbúgvum. Sjúkraflutningurin er nøktandi sum er.

Geríð so væl at syrgja fyri, at Tróndur kemur at hava heimahavn (náttarhavn) í Skopun, og geríð so eina ferðarætlan, sum tænar Sand- og Skúvoynni fyrst og fremst, tvs. at hann siglir tíðliga um morgunin úr Sandoy og seint á kvøldi til Sandoyar, nú summartíð er. Sum heild hava vit einki

at seta upp á tey, sum starvast um borð á Trónda, men er tað ein trupulleiki fyri stovnin at hesi fólk nú skjótt øli skulu búa á staðir enn í Sandoynni, so latu sandoyingum Trónda at røkja. Men annars átti tað ikki at verið nakar trupulleiki, hvar fólk búgva, og undir ongum umstøðum eigur ferðarætlanin at tilpassast hesum.

Tróndur skal nøkta tørvin hjá teimum, sum búgva í Sandoynni og í Skúvoynni, og tað má leiðslan á Strandferðsluni ásanna og rætta seg eftir.

Birgir Mohr, Sandi